

Forsidebildet i Kilden denne gang er hentet fra en helt fantastisk bok med bilder av Oslo fra luften. Se side 21.

Foto: Rune Nyland Larsen

Innhold

Oslo Guideforenings hjemmesider

Høsttur til Drøbak oktober 2011

«Forsmak-festival» på Vulkan Mars 2012

Polfarerne er kommet hjem!

En av de største farene ved lange opphold i
polarområdene var skjørbuken

Den nordiske modellen – et konkurransefortrinn

Besøk på Oslo museum 19.01.12.

Onda by Pal & Ness

Sonja Henie 100 år

Riksantikvaren i 100

Slottsmuseum

Tak over kongens tak

Slottsparken

Slottsplassen – grus, asfalt eller brosten?

Keiser Wilhelm i Norge

Norge i vikingtid

Over Oslo

Hus i Oslo

Øyedialekt

Thorbjørn Egner i 100

Lederen har ordet:

Nå er vi allerede godt inne i det nye året, og jeg vet mange av dere har etterlyst Kilden. Her kommer det!

Kildens medarbeidere gjør en kjempejobb; Den er ulønnet og blir gjort ved siden av den virkelige jobben, uten at det er noe forringelse av innholdet. Men av og til skjer det ting på denne ”private” fronten som gjør at Kilden legges litt på vent. Det må vi akseptere. Men vi kunne vel alle være litt flinkere til å sende inn bidrag og tips? Særlig gjelder det når vi har våre etterutdanningsmøter. La oss ta større ansvar for å gjøre Guideforeningen bedre. Ved å dele våre erfaringer med hverandre blir vi alle bedre guider.

Vi har et spennende vårprogram, særlig er det viktig å få med seg Cruiseseminaret på Ice Bar: Jeg vet de fleste av oss er gamle i tralten, men av og til er det greit å ha en ny gjennomgang for å sikre at vår presentasjon blir best mulig. Cruiseguiding har helt spesifikke instruksjoner, og man får ikke alltid med seg alle på de 30 minuttene vi har til rådighet før turen starter.

Vi har fått beskjed fra Wenaas, som i mange år har sydd uniformene våre at de takker for seg. Men styret har gode nyheter til alle dere som savner uniform: Vi har vært i kontakt med et norsk designteam som heter **Suksee**, og de har lekke, moderne plagg som passer de aller fleste av oss. Plaggene er for både sommer og vinter, og vil bli laget i den rette Osloblåfargen. De er lette og moderne, med et enkelt snitt, har uniformpreg, men gir plass for individualitet.

Suksee blir å finne i 2. etage på *Christiania Glasmagasinet* fra mars, og vil fra mandag 12. mars tom lørdag 17. mars vise medlemmene i foreningen kolleksjonen. Vår kontaktsmann heter Maxime og står gjerne til tjeneste.

Et samlet styre går for dette. Gå ned og la dere begeistre! Gleder meg til tilbakemeldinger fra dere. Blir det nok interesse, får vi en god pris og attpå til vil vi se bra ut! Garanter!

Vi har også blitt fotografert siden sist. Det har vært veldig god oppslutning om dette prosjektet, og styret, og særlig Arild, er veldig glade at vår hjemmeside har fått enda en oppdatering. Dette er en god begynnelse. Husk at om dere har stoff til sidene, send det til Arild, og han vil få det på plass. Vi har pt ikke kapasitet til å holde på med dette kontinuerlig. Er det noen som har veldig lyst til å være nettredaktøren vår: Vær velkommen!

Husk også Årsmøtet 27. mars i Formannssalen på Rådhuset. Vel møtt!

Det går mot lysere tider og starten på ”vår” sesong. Ønsker alle gode Oslo-ambassadører en riktig god guidesesong!

Inger-Johanne Bryde

Oslo Guideservice

En hilsen fra Oslo Guideservice

Vi er godt i gang med bookinger for kommende sesong og ser frem til nok et spennende år for Oslo Guideservice og alle guidene som jobber for oss!

Vi er ansvarlig for bookinger til alle cruiseskipene som European Cruise Service handler i Oslo og har i den forbindelse fått et nytt bookingsystem som er tatt i bruk.

Som de fleste av dere sikkert vet, har daglig leder gjennom de siste 9 årene, Ingrid Løseth sluttet for å vie mer tid til familien sin. Vi vil selvsagt savne henne, men har funnet en organisasjonsform slik at vi står godt rustet for kommende sesong. Alexander Steger, European Cruise Service's representant i Oslo, er ny administrativ leder, Maria Taftø fortsetter som Operations Manager og Peggy Schlytter er nyansatt og vil først og fremst være kontaktperson for cruise. I tillegg har vi ansatt en sommerhjelp som heter Alicia Perez som begynner i midten av april. Vi er med dette godt forberedt på en hektisk sommersesong!

Samtidig så ble det også foretatt noen organisasjonsmessige endringer. Oslo Guideservice er ikke lenger et AS. Organisasjonen føres nå som ”Oslo Guideservice – a branch of Norwegian Guide Service AS”. Dere vil ikke legge merke til noe store endringer i denne sammenheng, bortsett fra at lønnen deres utbetales fra Norwegian Guide Service i Bergen. Alle som er selvstendig næringsdrivende ber vi sende faktura til ”Oslo Guideservice” og ikke lenger til ”Oslo Guideservice AS”.

I tillegg til alle cruise-bookingene vil vi selvsagt fortsette som før med andre guidebookinger hele året.

Vi ønsker dere alle en riktig fin vår og ser frem til et godt samarbeide i tiden fremover!

Hilsen fra Alexander, Maria og Peggy

Fotoprojektet

Unntatt dem som ikke har mottatt informasjon*, har vel alle fått med seg at vi har satt i gang fotografering av alle medlemmene, enten de guider eller ikke, hos *Fotograf Sturlason* i januar/februar i år. Som du ser av eksemplet her, over medlemmer som guider på norsk, har vi fått en samling av filmstjerner i forhold til de tilfeldige bildene vi hadde tidligere, eller bilder som vi manglet fullstendig. Dette er et internt fotoarkiv som brukes av oss for å gjenkjenne kolleger og også oversikt over hvem som guider på hvilke språk.

Den neste fasen i dette prosjektet er at det kan bestilles visittkort med disse bildene på, som eksemplet til høyre. Dette er kun et utkast. Vi kommer tilbake med mer info, priser etc. direkte til medlemmene.

*Hvis du av en eller annen grunn ikke har fått vite om fotograferingen på grunn av feil i adresseregisteret, vennligst ta kontakt med foreningen på post@osloguideforening.no

Oslo Guideforenings hjemmesider

Nå er sidene blitt oppjustert og her vil du bl.a. kunne laste ned de 6 siste numre av Kilden pluss spesialnummeret til NGFs årsmøte i mars i fjor. I tillegg har vi en lukket avdeling for våre guider hvor man må taste inn sitt medlemsnummer for å få en liste over medlemmene og bildeoversikt over guider og språk. Fra hjemmesiden har du direkte tilgang til websidene til Oslo Guideservice, Visit Oslo, Norges Guideforbund (NGF), Inter-Nordic Guide Club (IGC), European Federation of Tourist Guide Associations (FEG), Guidekurset og altså Kilden.

Vi jobber hele tiden for å få mer aktuell informasjon for medlemmene, men det krever en redaktør som ennå ikke har meldt seg. Noe for deg?

Målet er at mye av det som sendes ut til medlemmene på e-post også vil ligge i den lukkede **Guiden** ”tab-en”. Slik at informasjonen er tilgjengelig hele tiden uten at det er nødvendig å gjemme på alle mailer.

Vi har også etablert en egen Facebook-side som medlemmene kan bruke til å ”prate” med hverandre. Så ikke vær taus. Skriv til Kilden og hold kontakten med hverandre.

Arild Eugen Johansen

Autorisert Oslo-guide
Arild Eugen Johansen

Nadderudåsen 15
1357 BEKKESTUA
Tel.: +47 67 14 48 21
Mobil: +47 901 29 454
arildeugen@mac.com

OSLO
GUIDEFORENING

osloguideforening.no

Oslo Guideforenings høsttur til Drøbak oktober 2011

The early October sun was hidden behind mystical, magical mist over the Oslofjord at Drøbak Sunday, October 2, 2011. Twelve Oslo Guideforening members and 2 guests, with high expectations met Asbjørn Berg, Drøbak guide, in front of Our Savior's Church for an informative walking tour of Drøbak. Our expectations were more than fulfilled!

Drøbak today is "The Pearl of the Oslo Fjord". In the 1700's Drøbak was a busy center for export of timber/lumber and ice to Europe and England. By 1730 the population was 600 citizens. In 1842 Drøbak obtained its own Trading Charter rights; prior to this it was controlled by Christiania (Oslo). Today the population of Drøbak is ca. 5,500. It is incorporated in Frogn Kommune with a total population of 14,958.

Our Savior's Church has a rather unusual beginning - it was built and donated to the congregation by one family in 1776! Niels Carlsen (1734-1809) and Martha Zachariasdatter (1743-1821) married in 1762. Niels Carlsen was a wealthy entrepreneur and timber export man and the father of Carlsen's wife was a wealthy merchant in Skien. Together they donated the church and its interior to the community. The interior is mostly of rococo style; modelled after the Domkirke in Oslo. It is a beautiful and "must see" church!

We were introduced to Jacobine Wilhelmsen, born 1831, died 1906. She became a widow at age of 38 with 8 children. She needed to support her family! There was no social help, no "morstrygd" and furthermore, she was too proud to accept help. Her family had been seafolk, her husband had left behind a "snekke" with oars, so she rowed folk for hire -50 øre per trip- from Drøbak over the fjord to Hurum. In all kinds of weather for nearly 25 years! She supported her family and won the respect of Drøbak, including Christian Krogh who has made a painting of her which is at the National Gallery in Oslo. Her little house and her statue were pointed out.

Wandering along the Drøbak Strand, we learned about "Pappa-boats" that brought husbands/fathers who came from Oslo for the weekends to be with their families in the summer months. After the shipping of lumber and ice diminished, merchants and richer folk from Oslo found it wonderful for the children to live in the fresh country air and moved to Drøbak in the summer. It was status for the families to live in the houses of earlier "poor fishermen".

We walked by "Villa Parr" built by Englishman Søren Parr in 1850. He was a leading exporter of ice blocks shipped to England and Holland. Ice from Norwegian fresh water was a major export until the end of World War I and the invention of the refrigerator! The Parr Strand, named after him and the area of his export business, is now owned by Frogn Kommune and is a recreation area. Along the Parr Strand today are quaint artists shops.

Overlooking the Oslofjord with Oscarsborg Festning in the background, we saw a huge anchor from the Blücher. The Blücher was the German warship, sunk April 9, 1940, when Colonel Birger Eriksen gave the order to "open fire"!

The sinking of Blücher delayed the German Nazi occupation of Norway during World War II by one day, allowing King Haakon, Crown Prince Olav and the government time to plan for Norway's immediate destiny. The Blücher today lays 90 meters under the water. An inscription on the statue of Colonel Birger Eriksen summarizes that historic day at Oscarsborg.

Oslo University's Marine Biological Station, built in 1894, in Swiss style, is located on a hill overlooking the fjord. Fridtjof Nansen took the initiative to have it built here.

In the center of Drøbak are charming narrow streets! The town's narrowest thoroughfare, Christian Krohgs vei, is so narrow and the walls are so close to each other that by stretching out both hands it is possible to touch both sides of the street! Many artists have lived in this area: Anton Thoresen - Drøbak's own well-loved local painter; painter Olaf Holwech; painter Edvard Diriks; painter Ludvig Skramstad. In 1903, Gunnar Heiberg wrote his masterpiece, "Kjærlighetens Tragedie" (The Tragedy of Love) here. In 1905, author Knut Hamsun built "Maurbakken" (Anthill) with its bay windows and small garden pavilion here.

The Tourist Information Office has a wonderful, descriptive brochure both in English "Walks around Drøbak" and Norwegian "Vandringer i Drøbak", which is a good starting point if touring Drøbak without a guide. The Aquarium and the Lutfisk Museum and a bronze statue of three attractive mermaids are beside the Tourist Information Office, at the harbor, where one gets a fine view of the splendid Oslo fjord with large passenger ferries and the cruise vessels on their way in or out of Oslo.

The bronze statue of 3 mermaids "De tre Havfruer" was a special contribution from Ingeborg Lane Drangeholt, who started the Dukkfabrikk in 1956. The mermaid statue is a gift from her to show her gratitude for the support from the Drøbak area and the employees.

We ate lunch at a charming tømmerrestaurant, Kumlegaarden, in close proximity to Our Savior's Church. At the end of the tour we walked in the picturesque Fiskekroken street to Julehuset and thanked Asbjørn Berg for the delightful and informative wandering through Drøbak!

Wyonne Long

«Forsmak-festival» på Vulkan 2. og 3. Mars 2012

Som vel mange noterte seg fra lokalavisene åpnet det nye utbyggingsområdet Vulkan i Maridalsveien 17 til en liten «Forsmak-festival» for publikum fredag og lørdag 2. og 3. Mars.

Hvis man kjører forbi dette området nå ser alt fortsatt temmelig uferdig ut – en høy vegg og et kjempehull i bakken er faktisk alt man kan skimte. Her bygges nå det som vil bli hetende Nordre kvartal. Nordre kvartal vil bestå av fire bygg. Disse skal blant annet inneholde et firetassjes parkeringshus, leiligheter, næringslokaler og butikker. Parkeringshuset vil stå ferdig samtidig som den nye mathallen åpner – høsten 2012, og det resterende skal være ferdig i desember 2013 – dette – Nordre kvartal - vil bli siste byggetrinn og totalt vil en helt ny bydel vokse fram her ved Akerselva. Vulkan ligger sentralt mellom St. Hanshaugen i vest, Grünerløkka i øst, Maridalsveien i nord og kommer man fra Oslo sentrum i sør er det kun en kort spasertur hit.

I den sydlige delen av Vulkan ligger området som kalles Søndre kvartal. Dette området består av leiligheter, næringslokaler, hotell Scandic Vulkan og PS Hotell. Begge hotellene åpnet høsten 2011. I tillegg til overnatting kan man også nyte et bedre måltid i hotellenes restauranter.

Navnet Vulkan skriver seg fra jernstøperiet som en gang lå her. Her drev man hovedsakelig med vulkanisering. Vulcanus var ildguden, smedens gud. I tidligere tider har det vært både mølledrift, gruvedrift og sagbruksvirksomhet i området. Her ble blant annet deler av kuppelen til Colosseum støpt, samt flere broer. Hovedarkitekt for Vulkan i dag er LPO Arkitekter som er tildelt ulike priser for utvikling av området.

2. og 3. mars ble mat- og drikkefestivalen *Forsmak* holdt i den kommende mathallen. Her kunne publikum se og kjøpe mat og drikke fra de nærmere 50 produsentene som representerte Bondens marked, samt fra andre aktørene som hadde stand både i- og utenfor Mathallen. I løpet av disse to dagene ble det registrert mellom 30- og 35 000 besøkende. Vi befant oss i en enorm hall malt i sort der det fantes boder hvor man kunne prøvesmake og handle norske spesialiteter, for å nevne noe; klippfisk, pinnekjøtt, ost, laks i ulike varianter, sopp, sveler og fylte krabbeskjell. Mathallen vil når den er ferdig by på en kombinasjon av kjøtt, fisk, grønnsaker og kaffe til publikum – alt fra de beste produsentene/distributørene i Norge. Man håper at den nye mathallen vil bli det store matmarkedet mange kanskje har savnet i Oslo og som man finner i mange europeiske storbyer. Mathallen skal ta mat- og drikke-interesserte på alvor og presentere norsk mat på en ny måte.

Siden man planlegger et senter for kokkekunst på området kunne man også disse to dagene benytte anledningen til å handle inn kokebøker relatert til norske mattradisjoner. I tillegg til salgsboder ble det i forbindelse med «Forsmak-festivalen» arrangert kurs, debatter og seminarer med både kjendiskokker og kommende kokkestjerner. Dette er også noe man vil fortsette med når hele området er ferdig utbygget.

Bondens marked er etablert som et sted der man skal kunne kjøpe lokal, norsk mat. Tanken var at her skulle norske matprodusenter og forbrukere møtes ansikt til ansikt. Slik kunne publikum få svar på hvor og hvordan norsk mat er produsert og få gode råd om hvordan råvarene kan brukes, gjerne også gjennom smaksprøver på produktene. Hovedregelen for Bondens marked er at råvarene skal være lokale, at foredlingen skal ha et håndverksmessig preg og at de norske produsentene selv skal stå for salget. Bondens marked ble etablert i Norge i 2003. Man mener at norske forbrukere fortjener større tilgang til et bredere mangfold av mat enn det som tilbys i de fleste dagligvareforretninger. Samtidig er tanken at Bondens marked skal fungere som en salgsarena og som en døråpner for all den unike maten som produseres rundt omkring i landet vårt. Man håper at Bondens marked skal gi muligheter for flere produsenter til å satse på lokal fordeling av gården og bygdas ressurser. Det er viktig å opprettholde en bærekraftig, norsk matproduksjon.

Av andre institusjoner som nå er etablert her kan nevnes: Treningssenteret Sats Vulkan, Helseforum for kvinner, Einar Granums kunstfagskole, Elvebakken videregående gymnas, Westerdals School of Communication, Kolsås klatreklubb. Butikken Torso Vulkan har allerede vært åpen ett år. Dette fordi det rundt Vulkan finnes flere av landets ledende utdanningsinstitusjoner innen kunst, design og media. Bar Vulkan holder har holdt åpent i området siden 17. Mai 2011. Her finner du en flott takterrasse med utsikt over hele byen og uteservering. Bar Vulkan kan melde om godt besøk, stedet er en kombinasjon

av bar, restaurant og nattklubb.

Vulkanområdet er knyttet til Grünerløkka gjennom en liten bro over Akerselva. Her finner man bl. a. studentboligene i den gamle siloen på Cuba. En annen bro over elva fører til den nye Kunsthøgskolen som ble åpnet i 2010. Skolen har 500 studenter og 200 ansatte og har følgende avdelinger: Design, Kunstakademiet, Kunstfag, Ballethøgskole, Operahøgskole og Teaterhøgskole. På den siden av elva holder også miljøstiftelsen Bellona hus.

Mange av Oslo-guidene vil sikkert huske noen av våre artige og interessante utflukter langs Akerselva og at vi spaserte over brua fra Åmot i Modum, Buskerud fylke. Denne brua har stått ved Akerselva siden 1962. Den er en av de første hengebruer i Europa og i sin tid ansett som ingeniørkunst av første klasse da den ble bygget i 1852. På broen står det "100 man kan jeg bære, men svigter under taktfast march". Broen ble demontert fordi den var i dårlig forfatning, sto en stund på Teknisk museum og ble til slutt satt opp her ved Akerselva.

Så bli med da vel, på vandringen langs Akerselva planlagt for våre medlemmer den 3. mai. Da vil du selv kunne oppleve på nært hold de store endringer som nå finner sted også i denne delen av byen.

Brit Hasvoll

Foto: Wenche M. Wangen

Polfarerne er kommet hjem!

14. desember kl. 12.00 avduket H.M. Kong Harald nasjonalmonumentet på Frammuseet på Bygdøyenes. Vi ble ønsket velkommen til en seremoni i polfarerånd med historisk og kunstnerisk sus.

Nasjonalmonumentet med polfareren Amundsen i spissen for sine fire medhjelpere har ankommet Oslo, med lastebil fra Håkon Anton Fagerås' verksted i Pietrasanta i Italia. Flere tonn støpte bronseskikkelser, utformet gjennom billedhuggerens kunstneriske temperament, plasseres i disse dager på Bygdøyenes, øst for Frammuseet.

Polfarerne står som "fastfrosset" i kulden og isødet og skuer sørover mot et imaginært polpunkt, i den kjente positur fra polferdens foto for 100 år siden. Polfarenes kroppspråk er gitt ro og tyngde og hver skulptur har sitt særpreg ut fra kunstnerens tolking av personens ytre og indre særtrekk og personlighet. En estetisk enkelhet og storhet preger de staute, barske polfarene.

Håkon Anton Fagerås vant den utlyste konkurransen om nasjonalmonumentet blant 30 kunstnere. Fagerås er en av Norges ledende, klassiske skulptører. Han tilfører det tradisjonsrike og klassiske formspråket fornyelse gjennom sitt samtidsblikk og et anstrøk minimalisme.

Nasjonalmonumentet vil for all framtid være et synlig, verdig og kunstnerisk minnesmerke over Norges polfarere og nasjonalhelter.

Fagerås-monumentet er et tidsriktig og betydelig verk.

Kunstneren er utdannet ved Kunstakademiet i Oslo, og har utsmykket bl.a. Norges Bank, Hurtigruten og St. Olavs hospital i Trondheim. Han er innkjøpt i inn- og utland og er representert i flere sentrale samlinger.

Det er stiftelsen Roald Amundsen Minnefond, opprettet i 1928, som har bestilt og finansiert nasjonalmonumentet.

For mer informasjon se <http://www.frammuseum.no>

Brit Hasvoll

En av de største farene ved lange opphold i polarområdene var skjorbukken

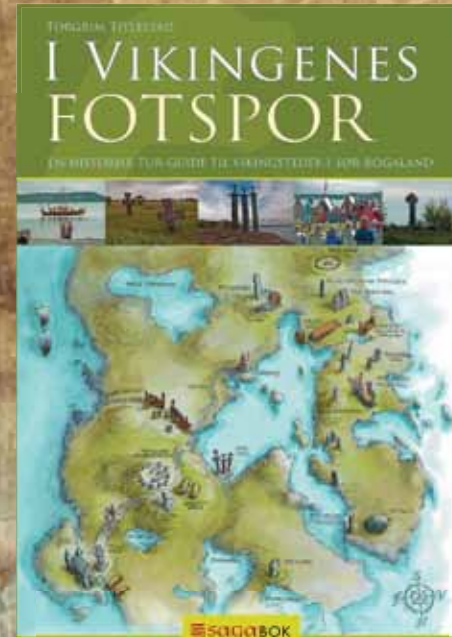
Denne sykdommen gjorde folk trøtte, de mista tennene, fikk hjerte-klapp, feber, leddsmerter, diare og indre blødninger. Det kunne ende med døden. Bare de tretten siste åra før 1905 døde 9 mennesker av skjorbuk på norske fangstekspedisjoner. Ikke før i 1912 visste man sikkert at skjorbuk skyldes mangel på c-vitamin. Mange trudde den var smittsom, andre at den skyldtes for lite mosjon.

Polfarene studerte kostholdet hos samer og inuitter. De brukte det de fant i naturen: Ferskt, gjeme rått kjøtt, skinn fra kvitkval, kvann, molter, syregras, skjorbuksurt, blæretang og sukkertare og grønne skudd fra magen til reinsdyr og rype inneholder c-vitamin.

På ishavsskutene hadde de gjeme med poteter og molter, mens fangstfolk på Svalbard hadde med tørka frukt, saft og bær. Nansen var svært oppmerksom på den livsfarlige skjorbukken. Han sørga for at legen på Fram hver måned undersøkte mannskapet. Da han og Johansen pakka for å dra over Polisen, tok de med limejuicetabletter. Sjøfolk rundt i verden brukte ofte limejuice som kosttilskudd. Likevel trudde han lite på teorien om at skjorbukken skyldte noe som kaltes c-vitamin.

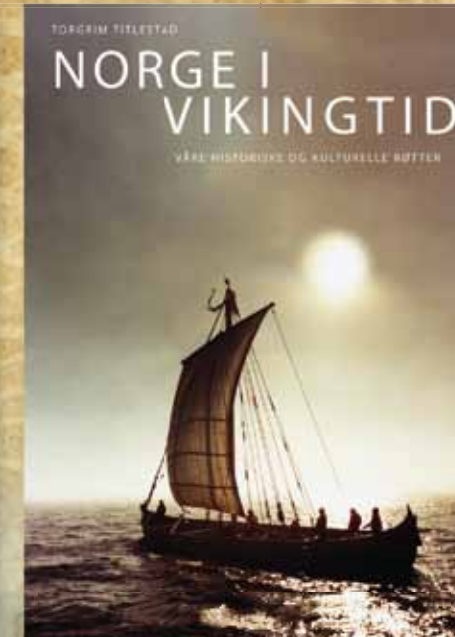
SAGA BOK HELE NORGES SAGAFORLAG

BØKER SOM BELYSER VÅRE HISTORISKE OG KULTURELLE RØTTER

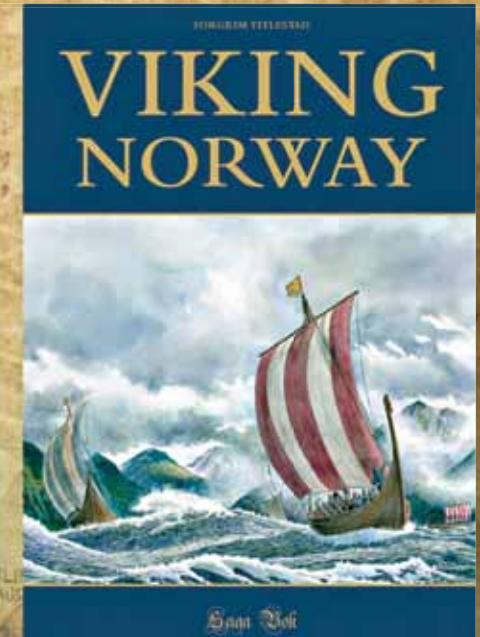
Av Torggrim Titlestad
ISBN: 978-82-91640-53-2
PRIS: 149,- SPRÅK:

Komplett gjennomillustrert guide til vikingsteder i Sør-Rogaland med kart, gps-koordinater og fylldig bakgrunnsinformasjon på hendelser og sentrale vikingpersonligheter. Et **must** for alle som vil bli kjent med Rogaland i vikingtid.

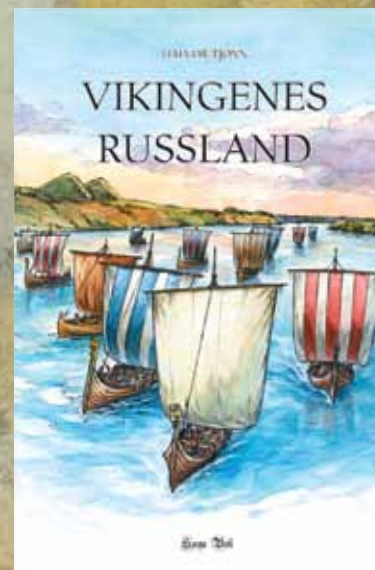
Av Torggrim Titlestad
ISBN: 978-82-91640-54-9
PRIS: 329,-

Kan vårt moderne demokrati spores tilbake til det gamle tingsystemet før Harald Hårfagre? Bygde vikingene en egen Nord-Europeisk sivilisasjon? Få svarene i denne nye Norges-historien for den som ønsker mer innsikt i våre historiske og kulturelle røtter. **Innkjøpt av Norsk Kulturråd i 2011.**

Av Torggrim Titlestad
ISBN: 978-82-91640-30-3
PRIS: 329,- SPRÅK:

From the outbreak of the Viking Age to the drama surrounding the death of St. Olav, this beautiful 408 page book gives the reader a rare look into the world of the ancient Viking civilization. Covers many topics such as The discovery of Vinland, Viking Martial Arts and how the Vikings' political system laid the foundation for our modern-day democracy and much, much more.

Av Halvor Tjønn
ISBN: 978-82-91640-39-6
PRIS: 329,-
SPRÅK:

I denne boka kan du lese om hvordan skandinaviske vikinger allerede på 800-tallet la grunnlaget for Russland, som har navnet sitt etter dem. Med utgangspunkt i Staraja Ladoga, ikke langt fra dagens St. Petersburg, kom de til å spille en dominerende rolle i tidlig russisk historie.

GAVETIPS

Praktfull samleboks inneholder to av våre vakreste bokutgivelser:

FAGERSKINNA og **DEN STORE SAGAEN OM OLAV DEN HELLEGE** av Snorre Sturlason, samt særtrykk av **Norges-kart fra 1866** med norrøne navn og tinginnodelinger og **norrønt minileksikon** av Torggrim Titlestad.

PRIS: 499,-

Alle våre bøker er tilgjengelige via vår nettbutikk. Sikker betaling med kredittkort. Alle ordre ekspederes innen 24 timer. Vi gir 40% forhandlerrabatt til butikker. Kontakt oss for informasjon om foredrag.

WWW.SAGABOK.NO

WWW.FACEBOOK.COM/SAGABOK

DEN NORDISKE MODELLEN

– ET KONKURRANSEFORTRINN

Den nordiske modellen er det siste året blitt et internasjonalt tema – senest ved økonomikonferansen i Davos i januar. Årsaken er at de nordiske landene gjennom de siste ti-årene har hatt en langt gunstigere økonomisk og sosial utvikling enn de fleste andre land.

Nøkkelen ligger i at de nordiske landene har lyktes i både å skape økonomisk vekst og bygge ut velferdsstaten. I mange andre land er dette et kontroversielt tema. Et godt eksempel er USA der republikanerne mobiliserer mot Obama med anklager om at han blant annet med sin helsereform er i ferd med å innføre et sosialistisk system.

Med den nordiske modellen menes det nære samarbeidet i de nordiske landene mellom myndigheter, bedrifter og de ansattes organisasjoner. Dette har skapt en vann-vinn situasjon for alle berørte parter. Arbeidsgiverne oppnår de ansattes lojale støtte med sikte på å bidra til størst mulig verdiskaping og best mulig politiske rammevilkår. De ansatte oppnår arbeidsgivernes aksept for at når de hjelper til med å bake en større kake skal de også ha del i godene. Myndighetenes gevinst er økt produktivitet i økonomien, sosial stabilitet og bærekraftig økonomisk vekst.

I Norge kappes de politiske partiene om å ta æren for den nordiske modellen og for å stå som politiske garantister for at denne gunstige utviklingen skal fortsette. I andre land – slik som USA – er denne modellen kontroversiell. Hvorfor?

Den viktigste forklaringen er antakelig økonomisk betinget. I USA dyrkes individets frihet sterkere enn i noe annet land. Den amerikanske drømmen bygger på enkeltmenneskets rett til å være sin egen lykkes smed. Dette har gitt resultater på godt og vondt. USA har lenge vært verdens rikeste og mektigste land. Men USA har også mange fattige som har bukket under i konkurransen. Og i motsetning til Norge har USA et dårlig utbygd offentlig sikkerhetsnett.

De senere årene er den nordiske modellen blitt utfordret også i vårt eget land på flere områder:

Ledelsen og eierne i mange bedrifter er blitt stadig mer opptatt av å skape kortsiktige finansielle verdier for aksjeeierne. Dette går lett ut over den langsiktige industrielle verdiskapingen.

Den økte internasjonaliseringen skaper lett større avstand mellom eiere/ledelse og de ansatte. Dette fører i neste omgang til flere konflikter og mindre samarbeid.

Bestrebelser på å innføre markedsøkonomisk tenkning også innen offentlig sektor. Dette har bidratt til å gjøre en nødvendig effektivisering innen offentlig sektor til et konfliktfylt tema.

Alle partier er enige om at den nordiske modellen er et norsk og nordisk konkurransefortrinn. Den politiske debatten foran stortingsvalget i 2013 vil blant annet dreie seg om hva innholdet bør være.

Per Morten Vigtel

Besøk på Oslo museum 19.01.12

om;
oslo museum

Vi ble ønsket velkommen ved Linken Apall-Olsen og Wenche Mohr. Det var stort oppmøte på dette arrangementet. Kanskje var det den interessante portrettutstillingen som trakk så mange til bymuseet i Frognerparken en kald og mørk januarkveld. Noen av oss kom direkte fra fotograf Stulasson, for vi vet jo hva gode bilder kan fortelle. Eller var det linken til Facebook som gjorde det ekstra interessant? Kvelden innfridde på alle måter og ble avsluttet med en overraskelseskonsert.

Ombygging

Men først var det guiderelatert stoff på programmet. Omvisningen startet i det for oss guider kjente "eksamenslokalet", nemlig bymuseets gamle utstillinger, som nå er under ombygging. Vi fikk en orientering om hvordan de nye utstillingene etter ombyggingen skal bli. Men noen blir også værende. Og det er modeller av de mest interessante byggene i Oslo som ikke lenger finnes; det engelske kvarter og Paleet. Disse er meget populære blant publikum.

Teatermuseet

Noe av det nye er teatermuseets nye utstilling i bymuseets gamle lokaler. Her finner vi en imponerende modell av det gamle Tivoli. Tivoli sto der hvor dagens rådhus står, og ble revet i 1930-årene. "I rampelyset" heter den nye utstillingen som viser glimt fra Oslos teater og scene-kunst. Her var det mange gjenkjennelige bilder, scener og kostymer som vakte gode minner. En egen temaautstilling blir å se fra 1. mars. Utstillingen "Bokken Lasson – Svart katt i Kristiania" er viet hele Oslos sangerinne og cabaretartist; Caroline "Bokken" Lasson (1871-1970). Hun var en av de begavede Lasson-søstrene. Den mest kjente var den ti år eldre søsteren Oda, senere Oda Krohg. Bokken Lasson tok initiativ til og var en av grunnleggerne av revyteateret Chat Noir i 1912. Revyscenen feirer således 100 år i år. Bokken Lasson ble i 1962 hedret med en bronsestatue i Homansbyen i Oslo, utformet av Joseph Grimeland. Den står i krysset Hegdehaugsveien og Oscars gate 19. Statuen viser Bokken Lasson med sin lutt, og var en gave til Oslo by og byens borgere, gitt av skipsreder Anton Fredrik Klaveness. Bokken var selv til stede under avdukingen 1. mai 1962. Hun mottok Kongens fortjenst-medalje i gull. Bokken Lasson døde i sitt hundre år i 1970.

Drabantbyen

Linken Apall-Olsen guidet oss videre og fortalte at på grunn av den store befolkningsveksten i Oslo-området og den omfattende byutviklingen, blir utstillingen om drabantbyene stående. Det samme gjør utstillingen "Kjøkkenveien til historien". Den gamle utstillingen, og kjent eksamensstoff for oss guidene, "Oslo gjennom 1000 år" skal etter det vi forstår ommøbleres og fornyes.

Fjes før Facebook

Vår guide holdt et feiende flott foredrag om portretter gjennom 400 år. Tematiseringen ga oss et innblikk i det representative portrettet, det private portrettet, miniatyrtportrettet via nøkternhet og patriotisme og senere demokratisering av portrettet til dagens iscenesettelse og identitet. Til slutt i utstillingen er kunstnerportrettet, både selvportrettet og vennepor-trettet, et eget tema. Uten sammenligning for øvrig, ser vi at folks behov for å se og bli sett lever i beste velgående på Facebook.

Konsert

Siste post på programmet var en konsert i Frogner Hovedgårds ballsal. Til alle de fremmøttes store glede og beundring var det sopran og Oslo-guide Katharina Klaveness som holdt konsert akkompagnert av Ole Christian Haagenrud. Fantastisk sang og musikk med god akustikk i vakre omgivelser. Alle var fornøyd med denne etterutdanningskvelden. For øvrig opprettholder Oslo Museum de populære "Kjenn-din-by-vandringene". Den første starter 22. april kl. 13:00, og den siste i vårsesongen blir 12. juni.

Wenche M. Wangen

ONDA BY PAL & NESS

Onda er et av få bygg i Norge som er bygget for å huse restauranter, heter det i presentasjonen av den nye restauranten til Terje Ness og Rune Pal på Aker brygge. Onda betyrølge, og den karakteristiske lave bolgete restauranten ble åpnet 21. september 2011. "Alliance" arkitekter har tegnet Onda.

Byggherren er Norwegian Property. Onda ligger på den såkalte Tingvalla-utstikkeren ved Herbern Marina, midt på Aker Brygges attraktive sjoside.

Revitaliseringen av Aker brygge

Onda er ikke bare enda en ny restaurant på Aker brygge, men er også et ledd i en revitalisering av området. Aritektkontorene Ghilardi+Helsten og Space Group som har arbeidet med planene for den nye bydelen, sier at det ikke bare var viktig å tenke en ny arkitektur, men også å se området som en helhet, sammen med nærområdene. Som generator for en transformasjon av sjøfronten på Oslos vestsider, er Aker Brygge i dag flankert av den nye utviklingen på Tjuvholmen. På nabotomten, gamle Vestbanen, venter en stor kulturell injeksjon med det nye Nasjonalmuseet. Den gamle containerhavnen på Filipstad står også for tur, klar til å tjene på den nye utviklingen av sjøfronten, og spesielt til å knytte seg på den etablerte "Central Business District"-identiteten til Aker Brygge. En forståelse av den umiddelbare konteksten åpner for en ny lesning av Aker Brygge, ikke lenger som et kvartal på kanten, men som et senter i en større bydel. Norwegian Property, som tok over tomten i 2011, har et uttalt mål om å skape et revitalisert Aker Brygge som bydel, med en tydeligere helhet, et solid kvalitetspreg og en god, lokal atmosfære, heter det på deres nettsider.

Anledning, lyst og humør

Onda består av tre konsepter; Onda asia, Onda sea og Onda mezzanine. Her kan man velge konsept etter anledning, lyst og humør. Onda asia ligger i første etasje og tilbyr sushi og sashimi i tillegg til en variert meny med delikatesser fra Japan, Vietnam, Malaysia og Kina. Onda sea er et stort sjømatbrasserie som også har gode kjøttretter på menyene. På Onda sea har du spektakulær utsikt over Oslofjorden og Akershus festning. Stemningen er kontinental og travel, men med den gode akustikken kan du likevel sitte uforstyrret og føre private samtaler. Onda mezzanine er deres fine-dining-restaurant og ligger en trapp opp. I skjermede og bekvemme omgivelser serverer deres beste kokker og vineksperter store måltidsopplevelser. Kjøkkenet bruker kun de mest eksklusive råvarer fra hele verden. Rettene deres kombineres med de beste viner for store smaksopplevelser. Mezzaninen er stedet for de spesielle anledningene, de viktigste møtene og for reiser langt ut i det gastronomiske universet. De serverer lunch og middag og kan arrangere små og store event.

To av Norges beste kokker

Terje Ness fikk i 1989 fagbrev 21 år gammel. Han er også kjent fra å ha arbeidet hos Eyvind Hellstrøm på Bagatelle. Ness vant den prestisjetunge prisen "Bocuse d'Or" i 1999, og året etter startet han Oro, en av få restauranter i Norge med Michelin utmerkelsen BibGourmand. I 2005 startet han Haga restaurant på Haga Golfpark. Haga Restaurant fikk en stjerne i Michelin-guiden i 2006.

Rune Pal har den sjeldne tittelen "Norsk mester i Østersåpning 1999". Han åpnet 30 østers på 90 sekunder. Fra år 2000 var Pal kjøkkensjef på Fogo

Foto: Wenche M. Wangen

på Hotel Karl Johan. Senere startet han Klosteret restaurant og var hovedeier på Brasserie Blanche. Han har jobbet på Solsiden, vært med på å lage maten til Bagatelles Eyvind Hellstrøms 50-års dag. I 2007 startet han en ny og annerledes hurtigmatkjede; RealFood, med bare sunne ingredienser.

By Pal & Ness

Ness og Pal har gjort seg bemerket i norsk restaurantverden. Begge har lange kokkeliv som eiere

og drivere av flere restauranter. De er et kvalitetsbevisst og kreativt investor- og grunderpar. Sammen driver de Oro, Alfred på Nobel Fredssenter, Brasserie Blanche, Cru og Haga, og nå sist Onda. Cru vinbar og kjøkken ble hedret med et gaffel- og knivsymbol (pleasant restaurant) i 2010-utgaven av Michelin-guiden. Samme år mottok de utmerkelsen Bib Gourmand for Oro Bar & Grill for steder som gir valuta for pengene.

Gode busser – gode kokker

Terje Ness og Rune Pal har flere kjente investorer og kokker med på laget. Blant annet Johan Svedlund (mannen bak suksessrestauranten Nobilis), Øystein Reinsborg som kommer fra stillingen som kjøkkensjef ved Ship-pingklubben, Anders Jahrman (kjøkkensjef ved Palace Grill), Anders Gran (kjøkkensjef på Nobilis), Dinh Johannes Ngo (sous-chef ved Plaza) med flere. Hvem sa at det norske kjøkken er traust og kjedelig?

Norske kokker seiler i medvind. Kokke- og investorparet sier at å være på Onda betyr også at man er i en god flyt. Med Onda øyner Pal og Ness muligheten for å realisere sine ultimate drømmer:

– Målet er at den nye restauranten skal bli landets eneste gourmetrestaurant med to stjerner i den ettertraktede Michelin-guiden.

I mellomtiden er Onda nominert til Cityprisen av Huseiernes landsforening. Juryen skriver i sin begrunnelse for nomineringen at «Onda viser hvordan et vakkert enkeltbygg plassert på rett sted kan gi en hel bydel et nytt perspektiv. Bygget oser i likhet med restauranten den huser av «gjennomgående kvalitet, dempet eleganse og et gjennomført kvalitetskrav til materialer og råvarer».

Alfred – peace for all

Sommeren 2010 tok Terje Ness og Rune Pal over restaurantdriften på Nobels Fredssenter etter Pascal. Restauranten ligger i det som en gang var ventehall i gamle Vestbanen jernbanestasjon. Navnet på den nye restauranten ble: Alfred.

Alfred består av både uteservering og restaurant. Her har Pal & Ness ansvaret for all servering for Nobels fredssenter og tar på seg cateringoppdrag. Uteserveringen mot havna har de kalt Alfred street gourmet. De har også servering på egen terrasse på baksiden av Fredssenteret om sommeren. I tårnrommet har de et lite intimt *chambre séparée* med plass til 10 personer. Her spiser man middag med portretter av 16 fredsprisvinner som bakgrunn. På Alfred finner du også muligheter for selskapsaktiviteter; meny med innlagte aktiviteter som Fredsquiz. De har også tenkt på alle barna som er innom fredssenteret. De vil gi dem ordentlig og god mat. Ikke bare pølser og venstrehåndsarbeid. Sist, men ikke minst, er et godt samarbeid med cruisebåter og busser som kommer til fredssenteret viktig for dem.

Wenche M. Wangen

Sonja Henie 100 år

Sonja Henie er en av de mest berømte kvinnelige idrettsutøvere i verden. Ingen norsk kvinne har nådd en så omfattende berømmelse som henne. 8.april 2012 er det 100 år siden den atletiske isdronningen ble født – til stor glede både for Hollywood og moderne samtidskunst.

En vinner uten like

Det er neppe noen annen som har dominert kunstløpssporten som Sonja Henie. Hun kan uten tvil beskrives som en hovedattraksjon i kunstløpets historie, både gjennom sin amatørtid og senere som profesjonell. Hennes like på isen vil neppe bli å finne. Sonja var en vinner, både på isen og i det andre hun foretok seg. Hennes navn var kjent verden over, og hun vil alltid forbli et forbilde for kunstløpere.

Sonja Henie ble født i Oslo 8. april 1912. Hun var eneste datter av Wilhelm og Selma Henie. Wilhelm Henie hadde arvet en meget innbringende pelsforretning, og var ved siden av en meget populær sykkelrytter – han vant verdensmesterskap i 1894. Han visste av erfaring hva som skulle til for å nå til topps, og han – mer enn noen annen – veiledet sin datter i hennes karriere. Hennes mor var en kolossal støtte gjennom livet. I Sonjas amatørtid tegnet moren alle hennes vakre skøytekostymer.

Fra sine foreldre hadde hun arvet både en kolossal fysikk og en sterk konkurranseånd. Fra 5 års alderen gikk hun på ballettskole, og året etter fikk hun sitt første par skøyter. Fra den dagen tilbrakte hun all sin tid på skøytebanen og det varte ikke lenge før hun var med i konkurranser. Den første premien hun vant var en liten papirkniv med perlemorskaft, og denne forble hennes mest dyrebare eie gjennom hele livet.

De beste trenerne

Sonja fikk de beste trenere som kunne oppdrives – blant andre den profesjonelle treneren Oscar Holthe, og tidligere Norgesmester Martin Stixrud. Etter hvert tok Wilhelm Henie henne med seg utenlands til Chamonix og Budapest for å trene.

Selma Henie tok også datteren med til London til ballettundervisning hos den berømte russiske ballerinaen Karsavina. Sonjas idol og forbilde var Pavlova, og hun koreograferte inn ballett i sine løp. Hennes senere ”Svanen” vil nok bli husket av mange.

Ener og idol

I 1924 vant Sonja 1. premie i Norgesmesterskapet, men ikke tittelen, da hennes pliktøvelser ikke nådde minstekravet. Etter en 2. plass i Verdensmesterskapet i 1926 i Stockholm, sa hun etter konkurransen: ”Jeg vant ikke denne gangen, men neste år vinner jeg, og fra da av vil jeg aldri tape igjen.”

Fra 1927-1936 vant hun tre Olympiske gullmedaljer (1928-1932-1936), 6 Europamesterskap på rad og 10 strake Verdensmesterskap. Da hadde hun vunnet nesten alt det var mulig å vinne. Ingen annen mann eller kvinne kan vise til noe liknende innen kunstløpsporten. Hun var blitt Norges store nasjonale idol.

Henie goes Hollywood

Med sin tredje olympiske gullmedalje i Garmisch-Partenkirchen og sitt 10. verdensmesterskap i Paris i 1936 ga hun opp sin amatørstatus. Hun hadde bestemt seg for at hennes neste store rolle skulle bli filmkarriere i Hollywood.

Tidlig på høsten 1936 reiste familien Henie til Amerika, der Sonja ga en rekke oppvisninger før familien ankom Hollywood. Wilhelm Henie leide den eneste skøytebanen ”The Polar Palace” for to kvelder. Deretter kontaktet han aviskongen Randolph Hearst og hans venninne, skuespillerinnen Marion Davies, for avisreklame.

Sonja ble en sensasjon. Ingen i Hollywood hadde sett kunstløp. Alle de store stjernene var tilstede. Hennes første film, ”Isens Dronning” (”One in a million”), hadde gallaforestilling nyttårsaften 1936, og ble en formidabel suksess.

Best betalt

Hun undertegnet en 5-års kontrakt med 20th Century Fox der hovedrollen ble belønnet med 75 000 dollar pr. film. Prisen gikk snart opp til 125 000 dollar - en film i året, og tillatelse til å kjøre sitt isshow når hun ikke var opptatt med filminnspilling. Hennes filmer var stadig like populære, og mot slutten av 30-årene var hun en av Hollywoods mest populære stjerner, bare forbigått av Shirley Temple (Fox) og Clark Gable (MGM). Hennes 9 Fox-filmer spilte inn en rekordsum på \$25 mill. Med sine inntekter fra film og isshow, var Sonja snart en av USAs rikeste kvinner.

”Pavlova på sølvskøyter”

I 1936 sluttet hun seg til et profesjonelt isshow, og ble framstilt som ”Pavlova på sølvskøyter”. Senere gikk hun i kompaniskap med Arthur Wirtz i Chicago. Han hadde skøytebane og Sonja sitt isshow. Hun produserte og var stjernen i ”Sonja Henies Ice Revy”. Showene gikk for stappfulle hus overalt.

Europa og Jordal Amfi

Morris Chalfen kontaktet Sonja Henie, og overtalte henne til å ta sitt show til Europa. Det besøkte bl.a. Paris, Berlin, Dortmund, London, og etter mange overtalelser, også Oslo. Den 23. august 1953 var det premiere på Jordal Amfi. Det ble en enorm suksess, en triumf for Sonja både kunstnerisk og økonomisk. Gjennom 33 forestillinger hadde 360 000 personer fra hele Norge sett showet. Hun besøkte Oslo enda en gang, i 1955, og da med like stor suksess. Sonja og Morris Chalfen etablerte en sterk forbindelse gjennom ”Holiday on Ice”, kjent som Henie-Holiday. I 50-årene koreograferte hun, og var stjerne, i tre programmer for NBC Television, og hun opptrådte også i Las Vegas. Deretter presenterte hun sitt eget show i Roxy teatret i New York. Hennes mest berømte numre var hennes ”Hula-Hula dans”, ballettnummeret ”Svanen” og ”Tangoen”. Hun opptrådte også i Sør-Amerika, noe som ble hennes siste engasjement.

Henie og Onstad

Sonja giftet seg for tredje gang med den norske skipsrederen Niels Onstad. ”Henie-Holiday”-årene var definitivt over. Ekteskapet med skipsreder Niels Onstad, og dermed kunstinteressen, kom på et tidspunkt da Sonja hadde begynt å trappe ned sin profesjonelle karriere. Interessen for kunst hadde de felles. De hadde hver sine favoritter blant samtidskunstnere. Etter hvert ble interessen for samtidskunst altoverskyggende for begge to. Helt fra tanken på å gjøre samlingen offentlig tilgjengelig oppsto, var det et ønske å bringe den hjem til Norge. I 1961 opprettet ekteparet hver sin stiftelse, og arbeidet med å grunnlegge et museum for moderne kunst ble igangsatt. I 1968 åpnet kunstsenteret på Høvikodden. 14 måneder etter åpningen av kunstsenteret døde Sonja av leukemi om bord i et fly hjem fra Paris, bare 57 år gammel.

Sonja Henie ble av H.M. Kong Haakon utnevnt til den yngste ridder av 1. klasse av St. Olavs orden. Av president Mannerheim ble hun tildelt den finske Røde Kors-medaljen med briljanter.

I sin statue av Sonja Henie ved Frognerparken har billedhuggeren Per Ung fått frem den nesten frittsvevende karakter skøytedronningen la for dagen når hun danset som best. Skulpturen er montert på en slik måte at den løftes opp over bakkenivået.

Jubileumsball 14. april 2012

Henie Onstad Kunstsenter goes Hollywood!

For å feire Sonja Henies fødselsdag, inviterer Kunstsenteret i samarbeid med Bærum Kommune til ball lørdag 14. april kl. 19:00. For oppdatert informasjon og påmelding til festen se: www.hok.no

Fra Hollywood til Høvikodden

Jubileumsutstilling 15. april – 7. juni 2012

Utstillingen i Storsalen er den første av en serie på tre eksperimentelle utstillinger med Henie-Onstad-samlingen i 2012. I samarbeid med samtidskunstnere vil Henie Onstads Kunstsenter vise fram mer av senterets samling ved hjelp av ulike installasjoner. Utstillingen til ære for Sonja Henie.

Wenche M. Wangen

Kilder:
<http://www.hok.no/sonja-henie.198419-178158.html>
Henie-Onstad Kunstsenter bilag til Aftenposten januar 2012

Riksantikvaren i 100

I år er det 100 år siden riksantikvarembete ble opprettet i Norge. Riksantikvaren er direktorat for kulturminneforvaltning og er faglig rådgiver for Miljøverndepartementet i utviklingen av den statlige kulturminnepolitikken.

Ved innledningen til jubileumsåret sa Jørn Holme:

Riksantikvaren har også ansvar for at den statlige kulturminnepolitikken blir gjennomført og har et overordnet faglig ansvar for fylkeskommunenes og Sametingets arbeid med kulturminner, kulturmiljøer og landskap. Kulturminnevernet har endret seg radikalt siden Riksantikvarembetet så dagens lys 1912. Det har også Norge som nasjon. Da Riksantikvaren ble opprettet var vi en av Europas fattigste nasjoner. Som en ung nasjon, nylig løsrevet fra Sverige, var det viktig å fremheve vår kultur og våre kulturminner. I dag, i all vår velstand, tenker vi mindre på kulturminner og mye mer på å bygge nytt. Vil vi at Norge i fremtiden skal fremstå som en kulturnasjon, må vi alle huske på at: Uten fortid – ingen fremtid!

Riksantikvaren synes også det er viktig å fremheve at han ikke bare freder ”antikviteter”, det vil si historiske bygninger. Men at hans direktorat også har ansvar for moderne arkitektur i verdensklasse, slik som for eksempel Operaen i Bjørvika er. Han legger til at i den saken var det ingen diskusjon og alle parter var enige.

Et annet felt er det de kaller områdefredninger eller kulturmiljøfredninger. Eksempel på dette er landskapet Bygdøy.

2011 ble et rekord år i antall fredninger. I jubileumsåret 2012 står flere for tur. I Oslo blir det blant annet disse byggene 2012:

Første: (05.01) Nasjonalgalleriet, Bygdøy, Filmteateret, St. Olavs kloster og til slutt Operaen (15.11.12).

Wenche M. Wangen

Kilder:
Aftenposten 06.01.12, 09.01.12, www.riksantikvaren.no

Slottsmuseum

Både Sverige og Danmark har både ett og to slottsmuseer. Sverige har blant annet Livrustkammaren og Skattkammern og Danmark har Amalienborg og Rosenborg. Norge har ennå ikke et sted for den store og viktige samlingen som har blitt til de siste 107 årene siden 1905. 400 000 gjenstander; kunst, bøker, fotografier, vogner, karjoler, uniformer, møbler (inkl. 200 000 foto og praktfulle gaver med kunstnerisk eller historisk verdi)skal stilles ut, men har ikke fått noe permanent sted.

Planer for kulturarven

Norge er altså et monarki uten slottsmuseum. Klenodiene er lagret flere steder; i lagerrom og fjellhaller, på Slottet og i andre kongelige bygninger.

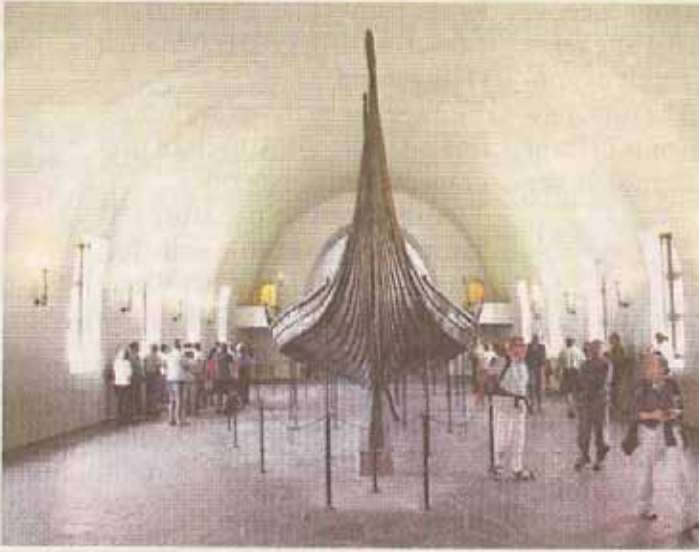
Kongeparet tok i 2002 initiativ til å registrere Slottets samlinger. Den gang tenkte man at arbeidet skulle være ferdig og at en samling kunne vises til Norges hundreårsjubileum i 2005. Direktør ved Norsk Folkemuseum, Olav Aaraas, laget en innstilling for å sikre de kongelige samlingene. I 2010 var det tverrpolitisk enighet om slottsmuseum i Oslo. Ti år etter kongeparets initiativ (2012) og de to neste årene, mens samlingen er på ”turné”, står vi fremdeles uten et slottsmuseum.

Gave?

Er private gaver fra samfunnsbevisste nordmenn veien å gå? Etter mønster av Universitetets Aula i 1911, spurte Knut Olav Åmås i Aftenposten 040112. Flere aktører ønsker å bidra til at et slottsmuseum kan bli virkelighet.

Regjeringens fødselsdagsgave til kongeparet er foreløpig bare en vandrende jubileumsutstilling. Jubileumsutstillingen er delt inn i seks deler; i år og neste år skal seks forskjellige utstillinger landet rundt vise gjenstander og foto fra Slottets samlinger. Fire utstillinger skal vises i Oslo, Bergen, Trondheim og Tromsø. 16. februar åpner den første utstillingen i Oslo, på Kunstindustrimuseet i St. Olavs gt. To utstillinger skal formidles gjennom Nasjonalmuseets gallerinettverk og til alle norske skoler.

Dersom regjeringen og/eller departementet ikke vil støtte en permanent utstilling i et slottsmuseum, står private givere parat til å bidra. Slik at ikke samlingen blir stuert bort etterpå.

MUSEUMSBESØK
Vikingene slår alle rekorder

Helt siden årtusenskiftet har museene i Norge hatt stigende besøkstall. Økningen bare fortsetter, til tross for at noen museer har innført inngangsbetaling. Og vikingene slår alle rekorder. Nå nærmer det seg samlet 11 millioner besøkende i året, like mange som i Danmark, tross lavere folketall. Flest besøk hadde Vikingskipshuset på Bygdøy med godt og vel 430 000 innenfor dørene, 15 000 flere enn neste på listen, Nasjonalgalleriet. Nasjonalmuseet, som blant annet omfatter Nasjonalgalleriet og Museet for samtidskunst, innførte betaling fra 1. mai 2011. Likevel var nedgangen å betrakte som marginal, bare ca. 5 prosent. (NTB)

Fortsatt nummer én. ARKIVFOTO: DAN PETTER NEEGAARD

Kan dette bli det nye Slottsmuseet?

Kongeparet 75 år i år

Både kongen og dronningen er født i 1937. Kong Harald den 21. februar og dronning Sonja den 4. juli. Det er blitt foreslått at kongeparets 75 årsdager er en ypperlig anledning for folket og regjeringen til å gi en gave, for eksempel et slottsmuseum. Et annet forslag har vært Grunnlovsjubileet i 2014 eller kongeparets gullbryllup i 2018. Det er uvisst når et slottsmuseum kan stå ferdig?

Hvor skal museet ligge?

Steder som har vært nevnt er det gamle Kunstakademiet, Norges Geografiske Oppmåling (NGO) eller Nasjonalgalleriet. En utvidelse av det ærverdige Kunstindustrimuseet med de fraflyttede lokaler til Kunst- og Håndverksskolen, er et annet forslag. Kongeparet selv har vært positive til NGO som ligger rett utenfor slottsparken, et steinkast fra slottet. Eller skal samlingene ordnes under et eksisterende kulturhistorisk museum?

Noen røster er negative, men de fleste er positive til tanken om et eget museum for de mange gjenstandene. Noen stiller spørsmålsteget ved om samlingen i europeisk målestokk virkelig er god nok og interessant nok til å fylle et eget museum. Mens andre spår at det til og med kan bli Oslos nye attraksjon, slik slottsmuseer er det i våre naboland og i Europa for øvrig.

Wenche M. Wangen

Aftenposten 20.2.2012

Foto: Arild Eugen Johansen

Tak over kongens tak

Nødvendig vedlikehold må gjøres på kongens tak. Statsbygg har i samarbeid med Riksantikvaren og Det kongelige hoff bokstavelig talt tatt tak i taket. En 3000 kvm stor pressenning har siden slutten av mai 2011 ligget over slottet. Den enorme teltkonstruksjonen som spenner over slottstaket har preget bybildet. Statsbygg tar i bruk en tak- over -tak løsning når taket over hovedfloøyen på Det kongelige slott i Oslo skal utbedres.

Lekkasje og ising

Slottet som er mer enn 160 år gammelt har blitt renoveret flere ganger, sist på slutten av 1990-tallet, men hovedtaket er det ikke gjort noe særlig med. Taket er lekk, og fukten har gitt råteskade både i bordtaket og i bærende konstruksjoner. Bruken av loftene har de siste 20 årene endret seg og loftene har blitt delvis oppvarmet. Varmen fører til at snøen på taket smelter, og smeltevannet trenger inn i takkonstruksjonen. Problemet forsterkes av at kobberkledningen på taket er skadet, og at det mangler papp under den. Innenfra danner varm luft fra loftet kondens mot kobberkledningen. Problemer med ising skjer ved at et varmt loft varmer opp det uisolerte taket, snøen smelter og legger seg langs med gesimsen som store istapper. Omfanget av råteskadene var heldigvis mindre enn antatt. Men takflatene trenger generell opprusting for å sikres mot vanninnslag og lekkasjer.

Reparasjoner og kostnader

Arbeidet som skal utføres består i å fjerne gamle kobberplater, utbedre råteskader, etterisolere taket, legge ny kobbertekking, legge papp, repa-

rere rekkverket rundt taket og utbedre tekniske anlegg på taket. Med dette arbeidet vil skadene være reparert og taket sikret for framtiden. Samtidig heves taket noe, slik at utluftingen blir god og taket kan isoleres. Det nye taket vil være energisparende, og det blir mindre problemer med ising. Etterisoleringen vil gi innsparinger i utgiftene til oppvarming. Slottets årlige energiforbruk kommer til å bli redusert med cirka 300 000 kWh i året. Det tilsvarer energiforbruket til 15 eneboliger i løpet av ett år.

Byggearbeidene som startet i mai 2011 er forventet å pågå i 16 måneder. En tredjedel av arbeidene er pr. januar 2012 unnagjort. Den store teltkonstruksjonen over taket gjør at man slipper å bore og feste hele stillaset i fasaden. Man slipper å belaste fasaden med borehull. Slottet skal se verdig ut også i byggeperioden. Tak-over-tak-konstruksjonen gjør at det kan være full aktivitet på slottet gjennom hele året. Ferdigstillelse er beregnet til årsskiftet 2012/2013. Det vil si at stillaset vil stå over og rundt Slottet også under 17.mai feiringen i år. Arbeidene går etter planen, både tidsmessig og økonomisk. Prislappen på det nye taket vil bli 112,7 millioner kroner, som er satt av i statsbudsjettet.

Wenche M. Wangen

Kilder:

<http://www.bygg.no/2012/01/slottstak-i-rute>

<http://www.byggaktuelt.no/article/tak-over-slottstaket>

www.vg.no

www.nrk.no

Slottsparken

Slottsparken tok form samtidig med at Slottet ble bygd, men arkitekt Linstows plan for parken ble heller aldri gjennomført slik den var tenkt.

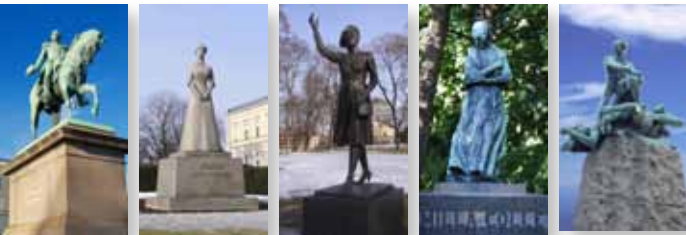
Parken ble anlagt som en romantisk park med sannsynlig inspirasjon fra tysk romantisk hagekunst fra 1840-tallet, og med tilplanting av omkring 2000 trær i 1848. Parken beskrives tidlig som blomsterrik med mange blomsterbed og ellers rik vegetasjon, spesielt i Dronningsparken.

Parken ble stadig forenklet, særlig etter 1945. Stier ble gjort om, dammer endret og fylt igjen og i dag framstår Slottsparken på mange måter som en enkel park med få blomsterrabatter og til dels store og sammenhengende gressarealer som brukes svært allsidig. Antallet veier og stier er redusert og tjener nesten alle som transportårer gjennom parken. Parkens trær er også blitt færre, men deres alder og størrelse gjør at parken likevel framstår som svært frodig.

Det finnes fem statuer i parken;

- Rytterstauen av Carl Johan på Slottsplassen
- Dronning Maud
- Kronprinsesse Märtha
- Forfatteren Camilla Collett
- Matematikeren Nils Henrik Abel

Wenche M. Wangen

Slottsplassen – grus, asfalt eller brosten?

Slottsplassen er landets fremste paradeplass. Hver 17. mai står kongefamilien på balkongen og hilser barnetoget når det går over plassen. I motsetning til de store europeiske kongehusenes palasser er det norske slottet ganske beskjedent. Men det slottet mangler av arkitektonisk prakt veies opp av slottsplassens storslåtte hovedgrep. Plassen er hevet over byen, samtidig som det er god kontakt med Karl Johans gate, Stortinget og folkelivet i Spikersuppa. Den nokterne og stramme slottsfasaden, den skrånende plassen som er innskrevet i parklandskapet, og paradegatens bue gjennom bylandskapet - alt dette gir en flott scenografisk ramme rundt nasjonens offisielle arrangementer. Når andre lands statsoverhoder kommer på statsbesøk til Norge, blir de mottatt på av Kongeparet på slottsplassen.

Fjoråret var det våteste året noensinne. 2011 var både varmere og våtere enn normalt. Nedbøren var på landsbasis 130 prosent over normalen, noe som gjør 2011 til det våteste året siden målingene begynte i 1900. Det fikk ikke minst slottsplassen merke. Den karakteristiske rødfargede grusen fløt flere ganger i stride strømmer nedover Karl Johans gate.

Kongens grus får fart på seg når det regner. Grusen renner fra slottsplassen og samler seg i krysset Karl Johans gate og Frederiks gate. Ifølge Slottet renner mellom 30 og 70 tonn grus vekk fra plassen hver gang det kommer et kraftig regnskyll, avhengig av hvor kraftig regnskylllet er. I avisene har vi i høst kunnet lese om hvordan kongens grus renner igjen og igjen, til stor bestyrrelse for både fastboende og turister. Alle synes dette er uverdig. Men hvorfor ligger det grus på slottsplassen?

Linstows plan

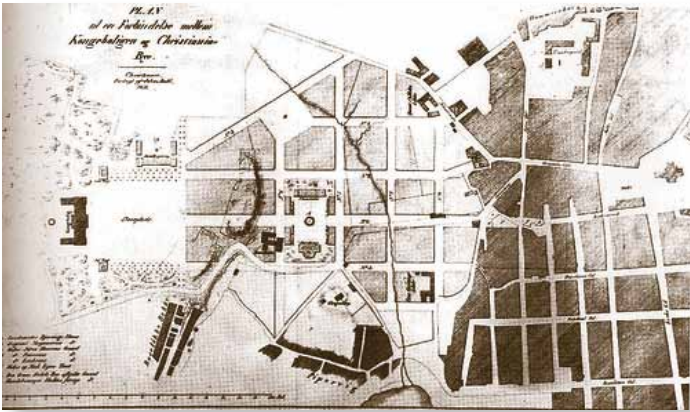
Slottsplassen foran Det Kongelige Slott er gruslagt. Plassen ble tegnet av slottsarkitekt Hans Ditlef Frants Linstow (1787-1851) i forbindelse med oppføring av slottet og anleggelse av slottsparken, som også Linstow tegnet. Plassen og slottets fasade danner endepunktet i den linjen Linstow tegnet fra den daværende bybebyggelsen ved dagens Egertorget for å knytte slottet og byen sammen. Dette ble den senere Karl Johans gate.

Grunnsteinen til slottet ble lagt ned 1. oktober 1825 av kong Karl Johan. I 1827 var grunnmuren ferdig, og den bevilgede summen for bygget nesten oppbrukt. I 1827 og 1830 avslo Stortinget å bevilge ytterligere penger, angivelig som en politisk demonstrasjon mot kong Karl Johan. I 1833 bevilget Stortinget imidlertid penger til et endret, enklere og rimeligere, men like stort slott. Byggingen av kongeboligen var et enormt løft for landet. Det tok over 25 år fra Linstow presenterte de første tegningene for kongen i 1822, til bygningen ble overlevert i 1848 (fire år etter Karl Johans død). Og det er ingen tvil om at anleggingen av slottsplassen var en vesentlig årsak til de finansproblemene som oppstod, og som skapte vesentlige forsinkelser i byggeprosessen. Prosessen med byggingen av slottet med slottsplassen er langtekkelig og kronglete. Linstow måtte endre planene flere ganger underveis i prosessen.

Planen var brostein

Slottsplassen ble anlagt med den militære eksersisplassen som forbilde. Linstow levde i en tid da den stramme og formsikre klassisismen var det rådende stilideal.

På én måte var Linstows løsning for slottsplassen en anakronisme, fordi

H. D. F. Linstows reguleringsplan fra 1838. Christiania i mørkere farge til høyre, den foreslåtte nye bydel til venstre mellom den gamle by og slottet.

den bygde på enevoldstidens arkitektoniske idealer om en autoritær struktur. Etter maktfordelingsprinsippet som ble fastlagt i Grunnloven av 1814 representerte dette en forgangen tenkemåte. Men på den annen side var den klassiske løsningen den eneste Linstow hadde å forholde seg til i den byplanmessige og arkitektoniske tradisjonen. Men hvorfor ligger det grus på slottsplassen? Det finnes ingen eksempler på at tilsvarende plassrom i den tradisjonen Linstow forholdt seg til, har grusdekke. Mange har ment at svaret på spørsmålet var økonomi. Det sies at det ble brukt grus fordi man ikke hadde råd til å legge brostein. Det er i tilfelle ikke det minste rart, for maken til budsjettsprekk som den man opplevde med byggingen av slottet skal man lete lenge etter. Planeringsarbeidene og sprengningsarbeidene for å føre Karl Johans gate frem mellom Nisseberget og Abelhaugen hadde tatt en stor del av budsjettet, og ambisjonsnivået måtte reduseres.

Men allerede få år etter at slottet stod ferdig hadde romantikken spist seg inn på plassen. Først ble det anlagt et sirkulært blomsterbed med en diameter på hele 70 meter. Siden kom de store gressplenene som ga plassen form som et vinglass, og til slutt ble det plantet trær innenfor alleene som avgrenser Linstows rektangulære plassrom. Den endelige «ødeleggelsen» av Linstows klassiske plassrom skjedde i

Foto: Rune Nylund Larsen

1875, da rytterstatuen av kong Karl Johan ble avduket. Siden ble plassens form strammet opp da funksjonalismen overtok smakshegemoniet i mellomkrigstiden.

Asfalt under

I høst har vi hørt at slottsplassen skal rehabiliteres. Avisene skrev at formålet med rehabiliteringen i første rekke er å løse problemene med at vann fra slottsplassen trekker med seg store mengder grus til gatene nedenfor. Østlandssendingen fulgte opp saken, og de kunne fortelle at et asfaltdekke under dagens grusdekke er det store problemet på plassen. Under grusen ligger det asfalt fra krigens dager. Under andre verdenskrig la nazistene asfalt på deler av plassen, noe som i dag fungerer som et svært dårlig underlag for kongens grus. Asfalten hindrer at regnvann dreneres videre nedover i grunnen og gir i stedet en «vannsklie-effekt» på grusen som til enhver tid måtte ligge oppå, og da får man plager med grusavrenning.

Folkegaver (og vedlikehold)

Men problemet med at kongens grus havner nedover Karl Johans gate er ikke noe nytt av året. I 1995 var det planer om å steinsette Slottsplassen som en «folkegave» til kong Harald og dronning Sonja i forbindelse med deres 60-årsdager to år senere. Initiativet kom fra den private «Stiftelsen Folkegave til Det Kongelige Slott». Gaveforslaget gikk ut på å samle inn 45 millioner kroner til steinlegging av slottsplassen.

Det skapte heftige protester da stiftelsen ville brolegge plassen. Ideen om folkegave skapte konflikt om estetikk og kostnader, og kongen takket til slutt nei til gaven.

– På grunn av den store uenigheten som er kommet fram etter at prosjektet ble kjent, har jeg funnet å måtte si nei til videre arbeid med slottsplassen i denne omgang. Jeg er heller ikke sikker på om prosjektet egner seg som en folkegave, ettersom prosjektet ser ut til å virke mer splittende enn samlende på folket, sa kong Harald til NTB i 1995.

I oktober 2006 var det en stortingsrepresentant (Hans Olav Syversen fra KrF) som tok opp saken igjen. Denne gangen som folkegave til kongeparet i forbindelse med deres forestående 70-årsdager. I 2011 foreslo noen igjen en folkegave til kong Haralds og dronning Sonjas 75-års-dager i 2012. Det ble foreslått å gi dem stein til slottsplassen. Andre appellerer til politikerne på Stortinget om å bevilge en liten sum til steinlegging av slottsplassen, og hevder det er et ønske fra folket. Ikke bare som en gave til sin kjære konge og dronning, men også en gave til hovedstaden og alle innbyggere og turister som ferdes over plassen. Tilhengerne av gave irriterer seg over at årene går, men grusen ligger der, eller ligger ikke der den skal, fremdeles.

Vedlikehold, oppgradering og fredning

Slottet har lenge jobbet med en plan for å utbedre plassen. I forbindelse med oppgradering av grusdekket på slottsplassen og øvrige faste elementer og installasjoner på denne inviterte Kongehuset i 2009 til orienterings- og drøftingsmøte om rehabilitering og fornying. Rehabiliterings- og fornyingsprosjektet omfattet slottsplassen og slottsbakken mellom Frederiksgate og Holberggangen, og skulle i første rekke løse driftsproblemer ved å hindre at vann fra slottsplassen trekker med seg store mengder grus til gatene nedenfor. I tillegg omfattet prosjektet å oppgradere fortau og kjørevei samt kantstein og diverse granittfelt.

– Vi beklager problemene som dette medfører for byen og våre naboer. Når tonnevis med grus renner vekk, og mye av dette går ned i avløpet til kommunen, sier det seg selv at dette ikke er så gunstig. Som et foreløpig tiltak må vi asfaltere de mest erosjonsskadede områdene slik at det blir trygt å ferdes der. Dette har tatt tid fordi det er mange ulike hensyn å ta når man skal velge en god fremtidig løsning for en plass som er viktig for både byen og landet, sa kommunikasjonssjefen.

Kong Harald ønsker å frede slottsplassen for å bevare den i sin nåværende form. Det kongelige hoff er premisslegger for rehabilitering og fornying av slottsplassen. Statsbygg er ansvarlig for prosjektering og gjennomføring av prosjektet i samråd med Riksantikvaren og Det kongelige hoff.

Beholder grusen

I 2011 tok Slottet initiativ til en ny vurdering av hvilket dekke som best egner seg for slottsplassen. Informasjonssjefen ved Slottet sa at Slottet har startet et forprosjekt, i samarbeid med Riksantikvaren, for å finne ut

hva som skal skje med plassen i fremtiden. Det skal ikke være aktuelt å gjøre noe med plassens grusdekke (det har tidligere som nevnt vært het debatt om den burde steinlegges). Slottsplassen skal behandles som fredet, opplyser Slottet. Det vil si at dagens form og uttrykk skal beholdes. Men i forbindelse med rehabiliteringen av plassen skal fortau og kjørevei oppgraderes. Det samme skal kantstein og diverse granittfelt.

At man har bestemt seg for å beholde grusen blir av noen sett på som bakstreversk føleri, og tilhengerne av grus blir karakterisert som museumsvoktere.

Stilidealer og følelser

Uavhengig av debatten rundt folkegaven til kongeparet hevdet noen i 1995 at det finnes mange funksjonelle argumenter for å legge brostein, som støvplagen, avrenning av grusen når det regner og ikke minst det estetiske. Men denne debatten dreier seg ikke om funksjonelle argumenter, hensiktsmessighet eller historiske verdier. Spørsmålet om grus eller brostein er først og fremst et følelesspørsmål, og rører ved dype lag i den norske folkesjelen, er det blitt sagt. *- Å steinsette slottsplassen er like vanvittig som om slottets fasade skulle kles med stålplater,* sa daglig leder Jan Sigurd Østberg i Oslo Byes Vel. Østberg vil ikke ha brostein for noen pris, og er villig til å bruke ekstreme argumenter for å hindre at det skjer. Oslo Byes Vel har stilt seg i spissen for en kampanje som det ble hevdet var i ferd med å splitte det antikvariske miljøet. Riksantikvaren stilte seg den gang positiv til steinleggingen. Jan Sigurd Østbergs uttalelse sier ingen ting om proporsjonene i denne saken, men alt om følelsesnivået og engasjementet, ble det sagt av motdebattantene. Som et av landets fremste nasjonale symbol har slottsplassen gjen-tatte ganger stått i fokus for nasjonens interesse. Problemet med grus på plassen er like gammelt som slottet selv. Men like viktig er spørsmålet om plassens form og innhold. Helt siden bygningen ble overlevert i 1848 har slottsplassen vært gjenstand for en tilbakevendende dragkamp mellom ulike stilidealer.

Hvordan skal plassen se ut? Flere forslag

Burde de antikvariske hensyn tilsi at plassen skulle tilbakeføres til Linstows plan eller til den form den hadde i 1848? Oslo Byes Vel gikk sterkt ut mot brulegging av plassen, men finnes det en historisk begrunnelse for stand-punktet? Noen hevder at det ikke finnes noen historiske indisier for at grus var det foretrukne dekke på slottsplassen.

Flere forslag har vært prøvd ut. I 1960 sto Oslo Byes Vel bak og hadde bestilt et endringsforslag som arkitekturprofessor Odd Brochmann la frem. Området rundt rytterstatuen skulle gis en sirkulær form, og kjørebanene skulle innsnevres slik at singeltrekanten og V-formen nedenfor statuen forsvant. I 1992 raste debatten om Slottsplassen igjen. Professor i kunsthistorie Arne Brenna skrev at: *«Hvis man virkelig ønsker en opprustning av Slottsplassen, må ambisjonsnivået reduseres radikalt. Alle drømmer om 'en overordnet hoveddisposisjon' bør oppgis.»* Han ga med sin artikkel i Aftenposten den fremlagte planen dødsstøt.

Tilhengerne av brolegging kom i 1995 med sitt forslag, og den nevnte folkegave ble lansert. Landskapsarkitektene 13.3 lagde utkastet. Det ble hevdet at de er ett av landets største og mest velrenommerte firmaer i sitt fag, og har vært med som en faglig tungvekt i de siste årenes diskusjoner. De jobbet parallelt med oppgradering av slottsparken. ”Ideen om å legge brostein over hele plassen, som et ensartet dekke innenfor en form som ikke avviker stort fra den Slottsplassen vi kjenner i dag, kan best karakteriseres som et svar på den norske folkesjelens manglende sans

for pomp og prakt. Landskapsarkitektene 13.3s forslag er så beskjedent at det i hvert fall ikke kan kalles prangende”, het det.

I 2009 ble det foreslått å grave opp slottsplassen. Og tilhengerne av brolegging ønsket å invitere til en dugnad for å få steinlagt Slottsplassen. ”Ikke bare blir det penere, mer praktisk og i tråd med slottsarkitektens planer, men det kan også bli billigere enn hva kalkylene for drenering og ny grus viser”, var noen av argumentene. Man så til universitetsplassen, der det er ”en flott steinlagt plass foran universitetsbygninger (1841-1851) bygget i samme periode som slottet (1825-1849). Burde ikke også Slottsplassen se lignende ut?” Norsk steinindustri ønsket å gjøre plassen til et utstillingsvindu for norsk stein, og foreslo et lappeteppe av norske steinslag. Motstanderne av grus var i 2011 igjen på banen: *”En slik løsning er rimelig, og man vil spare store driftsutgifter og mange ubehageligheter. Noen vil kanskje beller foretrekke brostein fremfor belegningsstein. Men for all del – fjern grusen.”*

Etter tyskernes asfaltering under krigen, er det etter 1945 egentlig skjedd lite på slottsplassen. Debattene i 1960-årene, arkitektkonkurransen i 1992 og spørsmålet om brolegging fra 1995 og fremover har alle vært like hissige. Temaet ”folkegave” dukker stadig opp igjen. Nå er 200-årsjubileet for Grunnloven i 2014, kongeparets 80 årsdager i 2017 eller gullbryllupet i 2018 foreslått som mulige anledninger.

Skal staten som eier betale?

Kongen takket nei til folkegave i 1995 og ønsker å bevare plassen slik den er. Slottet tok i 2009 initiativ til i første omgang få på bordet en kalkyle på hvor mye det vil koste å få ordnet med drenering av slottsplassen slik at grusen holder seg der den skal, selv når det regner i hovedstaden. Kongeparet, via slottsforvalteren, kan legge frem ønsker, og det har de gjort. Så er det opp til regulerende og bevilgende myndigheter å eventuelt gi klar-signal eller sette ned foten.

Statsbygg har deretter utarbeidet et kostnadsoverslag på 100 millioner kroner for oppgraving, drenering og ny gruslegging av slottsplassen. Denne gang med en grus som støver noe mindre.

Det har vært grus på slottsplassen siden 1849, selv om Linstows tegninger viste at det kanskje skulle ha vært brosten. Mer monsterregn er varslet, og flere debatter om grus, asfalt eller brosten vil sikkert også komme.

Wenche M. Wangen

Kilder:

http://no.wikipedia.org/wiki/Slottsplassen_%28Oslo%29

<http://www.kongehuset.no/c75283/artikkel/vis.html?tid=75285>

http://www.kongehuset.no/c26950/artikkel/vis.html?tid=78255&strukt_tid=26950

www.fortidsminneforeningen.no (2011)

<http://www.bygg.no/2011/09/legg-belegningsstein-paa-slottsplassen>

<http://www.aftenposten.no/nyheter/kongelige/article3064739.ece>

<http://norskeforhold.blogg norge.com/2011/09/01/steinlegg-slottsplassen/>

<http://oslopuls.aftenposten.no/byliv/article601371.ece>

<http://www.dagbladet.no/kronikker/951213-kro-1.html>

OPERATED BY **H.M.Kristiansens Automobilbyrå AS**

OSLO GRAND HIGHLIGHTS AVG. 10:15 VARIGHET 5T. - OSLO HIGHLIGHTS AVG. 10:15 VARIGHET 4T. - OSLO SELECTED

HIGHLIGHTS AVG. 14:00 VARIGHET 4T. (SESONG: 20. MAI - 28. AUGUST.) - OSLO PANORAMA AVG. 10:15 VARIGHET 2T. -

OSLO BEST CHOICE AVG. 12:30 VARIGHET 2 ½ T. - OSLO CITYSIGHTSEEING - AVG. HVER ½ TIME, MELLOM 10:00 - 17:00 (SESONG 2. MAI - 30. SEPTEMBER.)

BOKANMELDELSER

Keiser Wilhelm i Norge

Svein Skotheim. 2011 Spartacus forlag

29 år gammel ble Wilhelm keiser i Tyskland, det mektigste landet i Europa. Han ble raskt datidens superkjendis. Ikke minst de spektakulære norgesreisene ga ham oppslag i medier over hele verden. I 23 år besøkte han Norge med sin staselige keiseryacht «Hohenzollern», ofte i spissen for en stor tysk flåte. Samtidig var han det store uroelementet i kampen mellom de europeiske stormaktene, en posisjonskamp som endte med første verdenskrig. Med sitt uvørne språk og mange rare utspill fikk han mer eller mindre personlig skylden for krigen.

Hvem var keiser Wilhelm, og hvorfor kom han så ofte til Norge? Wilhelm var dypt fascinert av vikingene og den norrøne kulturen. Da han ble keiser, var nordgermanernes verden og sagaheltenes hjemland et naturlig reisemål. Keiseren elsket roen og det enkle norske folkelivet, og reisene i norske fjorder var et kjærst avbrekk fra pliktene som tynget en keiser som dyrket kunst og kultur, selskapsliv og natur.

Tyske krigsskip var alltid med på norgesreisen, og det kunne være inntil 25 skip. Med en stab på 300 personer og inntil 1000 orlogsmatroses oppstilt når de var i land på småsteder, gjorde oppbudet et uutslettelig inntrykk. Under keiser Wilhelms fire dagers besøk i Kristiania i 1890 – en triumfferd som senere bare er overgått av kong Haakons hjemkomst i 1945 – betalte folk en god månedslønn for en vindusplass langs ruta.

Men keiserbesøkene betydde mer for folk enn bare pomp og prakt. De mange besøkene gjorde også at nordmennene ble bedre kjent med keiseren enn med unionskongen Oscar. Lille Norge fikk fornemt besøk, og i en tid med økende nasjonalbevissthet, ga keiserbesøkene stor begeistring og en lykkelig kombinasjon av underholdning og nasjonalfølelse: Det var *deres* land den tyske keiseren besøkte. Ved å fremheve Norge som et eget land med en egen hovedstad og et stolt folk, spilte Wilhelm – trolig uten å ville det selv – en rolle i Norges frigjøring.

Wilhelm viste seg også som en sann norgesvenn da Ålesund brant ned til grunnen i 1904. Et døgn etter at brannen startet, var tre skip på vei fra Tyskland med leger, ulltepper, mat og medisiner. Da keiseren selv kom til byen sommeren etter, ble han mottatt som en helt. Og om det

var flere som bidro med hjelp og gjenoppbygging, bærer byen fortsatt preg av sin fordums handlekraftige velgjører med sin Keiser Wilhelms gate, keiserstatue, keiserbar og keiserboller.

De staselige norgesreisene fikk en dramatisk slutt. Da Hohenzollern lettet anker den 25. juli i 1914 i Balestrand i Sognefjorden, var det bare en halv time før Serbia svarte på Østerrikes ultimatum. 1. verdenskrig var i gang. Wilhelm kom aldri mer tilbake til Norge.

Samtiden betraktet Keiser Wilhelm som mannen som startet den grufulle første verdenskrig. Senere ble bildet mer nyansert, og realiteten var at han var nesten uten innflytelse på krigens gang under militærdiktaturet som rådte i Tyskland mot slutten av keisertiden. For ettertiden har han blitt stående som en overgangsfigur mellom den gamle og den moderne verden. Og om han ikke startet den første verdenskrig, tapte han den i alle fall. Etter fire år og 15 millioner døde og sårede var det slutt på keisertittel og det gode livet. Da Wilhelm abdiserte i 1918, var tre europeiske keiserdømmer borte, Europakartet ble tegnet på nytt, det økonomiske tyngdepunktet beveget seg over Atlanteren og opptakten til det som skulle bli Sovjetunionen var i gang.

En reise i keiser Wilhelms kjølvann bringer oss til store byer og små grender, fjorder og fjell, fosser og breer på Vestlandet og til øyer og havner langs hele kysten. I denne boken møter vi et stort utvalg av både celebriteter og lokale figurer, men også en særegen personlighet. Vi kommer også tett innpå Europas siste keiser på reisen mellom den gamle verden og det moderne 20. århundre.

Wenche M. Wangen

<http://www.historieklubben.no/index.php?ID=Bok&counter=71>

Norge i vikingtid

Torggrim Titlestad, professor i historie ved Universitetet i Stavanger. 2011 Saga Bok

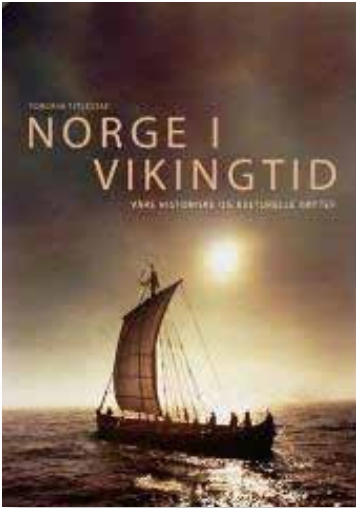
Den nye norgeshistorien for den som ønsker mer innsikt i våre historiske og kulturelle røtter i vikingtid. Torggrim Titlestad, professor i historie ved Universitetet i Stavanger, har skrevet en helt ny fortelling om Norge i vikingtiden - med spesielt fokus på forutsetningene for tidlig norsk demokratiforståelse i europeisk perspektiv og hvordan en norsk identitet ble skapt i ly av det nye enekongedømmet til Harald Hårfagre, og hvordan en tidlig frihets- og demokratiforståelse vokste fram som følge av den nye kongens forsøk på å få makt over tingsystemet.

Boken handler om tiden da Norge gikk fra å være en samling av bortimot 20 uavhengige småriker til å bli ett Norge under enekonge og rikskirke,

og overgangen fra hedendom til kristendom. I boken tar Titlestad opp hvordan det norrøne, hedenske smårikesamfunnet måtte vike for det nye kristne statssystemet som var på fremmarsj ute i Europa. Det er en dramatisk og fargerik utvikling som beskrives.

Wenche M. Wangen

<http://www.historieklubben.no/index.php?T=KG&C=820152205&S=801d8zo5d&N=7&ID=Bok&counter=19>

Over Oslo

De fleste som besøker Oslo opplever byen fra gateplan – enten gående eller i en buss. Det de opplever er byen nedenfra. Bygningene vil stort sett skygge for resten av byen såfremt de ikke beveger seg opp i Oslos åser eller til toppen av våre få ”skyskrapere”.

Da får de en ganske god oversikt, men det kan være vanskelig å få med seg detaljer på avstand. Avhengig av klar sikt er de selvsagt også da.

For oss guider som har trålet gjennom denne byen i mange år, har vi fått en ganske god oversikt over hvor ting befinner seg i forhold til hverandre. Men å ha denne oversikten foran oss i en bok, det blir en helt annen opplevelse.

Bildene til Rune Nylund Larsen i denne boka er helt utrolige! Her kommer du helt innpå, steder, strøk, områder, bygninger og nære detaljer. Han har fotografert fra helikopter, kraner, tak og balkonger og fått med seg utrolig mye. Hans kone har vært formgiver og det har blitt en utrolig innholdsrik bok. Boken er delt inn i ett kapittel for hver administrative bydel i tillegg til sentrum, 17. mai, vinteren, ski-VM og etter 22.7.2011.

På bildene kan man se utrolige detaljer av steder i Oslo man knapt visste om såvel som nye detaljer på bygninger man aldri kommer så nær ellers. Selv om vi har hatt tjenester på Internett som Google Earth og Gule Sider

Stovner

Hus i Oslo

Boka som kom ut første gang i 1971 er trykket opp igjen og utgitt av Pax forlag. For den som ikke allerede har den i samlingen, nå er det mulig å skaffe seg denne klassikeren.

Hus i Oslo er skrevet og tegnet av arkitekt Odd Brochmann. Mest kjent for boka *Om stygt og pent* som utkom i 1953. Hus i Oslo er en veldig presis beskrivelse av de

viktigste bygg i Oslo som da var bygget. Selvsagt er det bygget mange hus etter det og selv om dette var den eneste boka man hadde om Oslo, ville man få med seg det aller viktigste allikevel.

med skråfoto, så blir aldri bildene så skarpe som i denne boka.

Rune som er fra Sørlandet og Vestfold opplever Oslo som en fremmed by. Som han selv sier:

Når jeg kommer til en fremmed by, er jeg ikke så oppatt av å ha med guidebøker og kart. Jeg foretrekker beller å gå meg bort. Ja, det er faktisk noe av målet og gleden for meg ved å oppdage en ny by. Jeg liker dårlig at noen forteller meg hva jeg må se og hvor jeg bør ta bildene mine ifra. Som en blanding av sørlending og vestfolding har jeg aldri hatt noe spesielt forhold til Oslo. For meg var Oslo Karl Johan, Aker Brygge, de maritime museene på Bygdøy og IKEA – og for å være helt ærlig: i motsatt rekkefølge. Her var det gode muligheter for å gå seg bort og oppdage byen.

Eirik Myhr har skrevet tekstene i boka og han viser stor kunnskap om byen vår. Han har skrevet mange bøker og her må det ha vært ekstra vanskelig å måtte uttrykke så mye på så liten plass da bildene selvsagt har forrang i boka. Så diss bildene må oppleves! Bør finnes i bokhylla til enhver Oslo-guide!

Arild Eugen Johansen

Over Oslo
Rune Nylund Larsen
Nova Forlag 2011
352 sider stort format

ISBN 978-82-92390-40-5

Ullevål bageby

Begge foto: Rune Nylund Larsen

I 1979 og 1981 kom henholdsvis bind 1 og 2 av det flotte verket *Bygget i Norge* som også har svært mye om Oslo.

Odd Brochmanns tegninger er enkle, men utrolig virkningsfulle. Her ser man detaljer som ikke er tegnet, men som allikevel oppleves.

Arild Eugen Johansen

Hus i Oslo
Odd Brochmann
Pax Forlag, 2009
ISBN 978-82-530-3250-4

Øyedialekt

I et avisintervju sa den folkekjære Leif Juster en gang at han “ikke hadde tid til å være pangsjonist”. Slik stod det, altså pangsjonist og ikke det normrette pensjonist.

Visste ikke journalisten bedre? Visste han ikke at ordet skal skrives pensjonist? Jo da, det gjorde han sikkert, men han hadde en mening med å overtre en rettskrivningsregel og skrive det lydirette pangsjonist i stedet. Han ønsket å gi leseren et vink om at Juster fører et uvørent talespråk.

Og journalistens metode er probat, selv om den har sine pussige sider. For tenk etter: ang-lyd i ordet er jo normaluttale!

Vi står her overfor en interessant skriftspråkskonvensjon, et såkalt *øyedialekttrekk*.

Et hyppig øyedialektalt innslag er det høflige tiltalepronomenet Di (skrevet slik). En romanfigur som blir tillagt en replikk der pronomenet er skrevet Di, er dermed språklig og sosialt plassert, vi vet hvor vi har ham.

Men dette er atter en gang pussig, for vi sier jo alle – leg og lærd – Di med i-lyd!

Aftenposten – hun som i sin tid ble kalt tanta i Akersgata og var meget fornem – gjør seg for tiden store anstrengelser for å være jovialt og uvørent folkelig. På første side stod det forleden bilde av noen fotballspillere; over bildet stod denne teksten: “Tok pokal’n hjem.” Hvorfor den skrivemåten? Hvorfor apostrofen?

Apostrofen markerer naturligvis bortfall av en bokstav, her som i tilfeller som gla’, go’e (go’e pølser). Atter en gang står vi overfor øyedialektale former. Hensikten er å signalisere en gemyttlig tone, eventuelt folkelig talespråk. Men det pussige er at alle, både høy og lav, sier f.eks. gla – ingen sier glad.

Pokal’n er et øyedialektalt trekk. Når vi holder oss til normal uttale av det ordet som i de autoriserte ordlistene skrives pokalen, forsvinner e-en i siste stavelse. Dermed skulle vi ikke tro at pokal’n kan være noen talespråklig markør, alle sier jo pokal’n!

Jeg gjetter på at skrivemåten pokal’n er ment å assosiere til en uttale med trykk på første stavelse, altså det som kunne skrives pokkal’n. (Jf. Maja fra Nesbru, som i sin tid formet det bevingede ord: «Der røyk pokkalen.») Men så langt tør ikke Aftenposten gå, det er da grenser!

Finn Erik Vinje, professor emeritus.

Thorbjørn Egner i 100

I 2012 markerer vi at det er 100 år siden Thorbjørn Egner ble født. Egner har gledet flere generasjoner med små nordmenn, og ga oss barnebokklassikere som Karius og Baktus, Folk og røvere i Kardemomme by og Dyrene i Hakkebakkeskogen. Hans forfatterskap, viser og tegninger har påvirket flere generasjoner både i Norge og i utlandet. Bøkene hans leses, teaterstykkene spilles og hvem har ikke sunget med til Dyrene i Afrika eller blitt vugget i søvn til *So, ro Lillemann?* Thorbjørn Egner ble født 12. desember 1912, og blir som Roald Amundsen og Sydpol-jubileet, feiret gjennom hele året.

Thorbjørn Egner er en viktig del av vår kunnskapshistorie, litteraturhistorie og kunsthistorie. Han har bidratt til dannelsen i tre generasjoner nordmenn, med sin pedagogiske og kreative virksomhet. Den appellerer til fantasi og refleksjon samtidig, sier Vigdis Moe Skarstein. Hun er Nasjonalbibliotekets leder, og dermed øverste koordinator for Thorbjørn Egner-jubileet 2012.

Alle kjenner Kardemomme By og Hakkebakkeskogen, men visste du at Thorbjørn Egner utga to egenillustrerte dokumentarbøker om vakre hus i Vågå og Rauland? Eller at han lagde tresnitt som illustrerte Hans E. Kincks noveller? Jubileumsåret skal speile bredden i Egners univers.

Feires til gangs

Riksteatret skal sette opp Karius og Baktus, mens Nationaltheatret rydder scenen for Klatremus og de andre dyrene i Hakkebakkeskogen. Dyreparken i Kristiansand, som allerede er kjent for Kardemomme by, skal i gang med å bygge Hakkebakkeskogen. Nyinnspillinger av Egners musikk vil bli utgitt, og NRK Super skal ha en Egner-uke. I tillegg kommer seminarer, utstillinger og bokutgivelser.

Sammen med Dyreparken i Kristiansand, Nationaltheatret, Riksteatret, Norsk barnebokinstitutt, Cappelen Damm og Grappa musikkforlag, serieforlaget Egmont og NRK Super har Nasjonalbiblioteket et sentralt ansvar for feiringen. Hver institusjon har egne planer for jubileumsmarkeringer, men sammen ønsker de å inspirere bibliotek, skoler og andre relevante institusjoner til å feire. Nasjonalbiblioteket har laget en nettside i forbindelse med jubileet: www.nb.no/egner. Her vil interesserte finne informasjon om både Egner, jubileet, ulike arrangementer og samarbeidspartnerne i 100-årsmarkeringen.

Klassikere

Egners barnebøker er blitt klassikere i ethvert norsk hjem. Barnebøkene om Kardemomme by, Karius og Baktus og Hakkebakkeskogen utkommer i stadig nye opplag, de er utkommet i over 20 land fra USA til Kina og skuespillene er oppført i langt over 100 teatre verden over. Karius og Baktus er i tillegg forevige gjennom Ivo Caprinos dukkefilm.

Toleranse

Kan Egners kardemomme-lov være en liten ingrediens i norsk toleranse? Selv ordfører Fabian Stang, som selv er jurist, synes kardemomme-loven er en grei lov. Loven lyder, som vi alle vet; man skal ikke plage andre, man skal være grei og snill, og for øvrig kan man gjøre hva man vil.

Toleransebegrepet hans er verdt å ta vare på å utvide videre. Det er dessuten viktig å huske at Egner var den som brakte blant andre Ole Brumm til Norge. Han oversatte ikke A.A. Milne direkte, men gjendiktet. Det har vært viktig for mange lesere, sier direktør ved Norsk Barnebokinstitutt Kristin Ørjasæter.

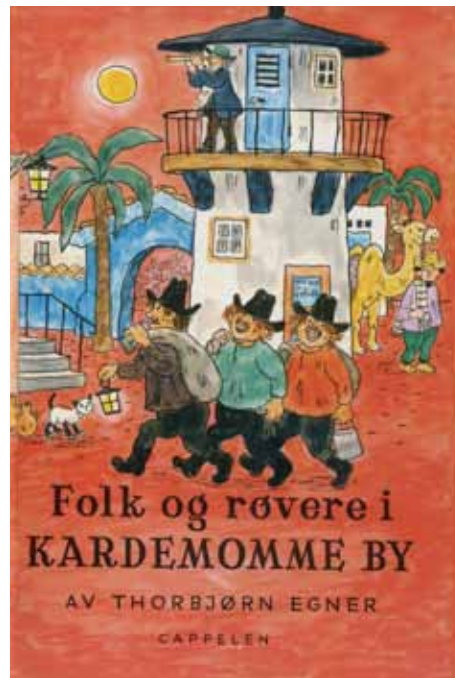
Kampen-gutt

Tegneren, forfatteren, visedikteren og komponisten Egner var Kampen-gutt. Han bodde i Normannsgata i mange år, og var elev ved Kampen skole. På veggen utenfor huset hans henger en blå plakett fra Oslo Byes Vel som forteller om at her bodde han. Plassen foran Kampen kirke har fått navnet Thorbjørn Egners plass. Rett rundt hjørnet for kirken ligger Galleri Bastian (galleriet i det gule huset). Thorbjørn Egner var født i Oslo 12.12.12 og døde på julaften i 1990, 78 år gammel.

Egner på halen

Neste gang du flyr Norwegian er det kanskje Thorbjørn Egner som smiler til deg fra halen.

Du har sikkert sett både Sonja Henie, Fridtjof Nansen, Edvard Grieg og Sigrid Undset på Norwegian-halene. Nå har Norwegian fått et nytt

jubileumsfly fra Boeing, og på dette flyet er det Thorbjørn Egner som smiler til deg. For å havne på Norwegian-halen må du ha sprenget grenser og utfordret det etablerte. Norwegian markerer 100-årsjubileet for Egners fødsel i 2012 ved å inkludere ham blant de kjente norske personene som hedres av Norwegian. Flyet er nå i ordinær rutetrafikk.

Wenche M. Wangen

Kilder:
<http://www.nb.no/egner/jubileum>
<http://www.dagsavisen.no/kultur/i-norge-skal-det-vere-fest-for-egner-far-i-lia/>
http://www.levendehistorie.no/levende/forsidearkiv/jubileumsaar_for_thorbjoern_egner

EXCHANGE WECHSEL CAMBIO

FOREX
MORE MONEY FOR YOUR MONEY

OSLO SENTRALSTASJON • ØVRE SLOTTSGATE 12 • FRIDTJOF NANSENS Plass 6 • BRUGATA 8

Vi guider deg til en bedre helse!

**20% RABATT PÅ
MBT TIL MEDLEMMER I
OSLO GUIDEFORENING!**

Plager i muskel- og skjelettsystemet utgjør mellom 40 og 50 prosent av de totale sykefraværstilfellene for kvinner og menn i Norge. Ståing og gåing på harde gulv, ensformig arbeid og arbeid i uheldige stillinger av lengre varighet bidrar til slitasje, smerter og plager. Dette vil MBT gjøre noe med. MBT er et stort steg mot en sunn og bedre arbeidsdag!

physiological footwear

www.mbt.no

Masai Barefoot Technology...

- kan hjelpe ved leddplager
- stimulerer balansen
- kan hjelpe ved muskelplager
- aktiverer muskulaturen
- kan hjelpe ved fotproblemer
- bedrer kroppsholdningen
- gir maksimal støtdemping
- er leddavlastende

Den originale masaiskoen!

Effekten er dokumentert
gjennom studier!

MEDICUS PLESNER

HELSE
VELVÆRE
APOTEK

OSLO, Pilesredet 7. Tlf: 815 55 300/ **HAMAR**, Torggata 1. Tlf: 62 53 34 88/ **STRØMMEN**, strømsvn. 61. Tlf: 63 81 56 98/
GJØVIK Remed, Strandgata 17. Tlf: 61 17 16 95 / **TØNSBERG** Helsehuset, Kammergt. 4. Tlf: 33 31 91 35

